

ОСНОВНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ ЗА БЕЗПЕКОЮ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ

Устименко В.В.,
старший науковий співробітник відділу досліджень проблем діяльності прокуратури
щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді

Лотюк Д.П.,
провідний спеціаліст відділу досліджень проблем діяльності прокуратури
щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді
Науково-дослідний інститут Національної академії прокуратури України

У статті авторами досліджено актуальні питання державного контролю та прокурорського нагляду у сфері безпеки руху на авіаційному транспорті. Висвітлено систему контролюючих органів у даній сфері та питання, щодо яких провадиться контроль. Досліджено основні повноваження органів прокуратури в сфері безпеки на авіаційному транспорті. Крім того, авторами розмежовано поняття державного контролю та нагляду.

Ключові слова: контроль, прокурорський нагляд, безпека на авіаційному транспорті.

Устименко В.В., Лотюк Д.П. / ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ КОНТРОЛЯ И НАДЗОРА ЗА БЕЗОПАСНОСТЬЮ НА АВИАЦИОННОМ ТРАНСПОРТЕ В УКРАИНЕ / Национальная академия прокуратуры Украины, Украина

В статье авторами исследованы актуальные вопросы контроля и прокурорского надзора в сфере безопасности движения на авиационном транспорте. Отражена система контролирующих органов в данной сфере и вопросы, относительно которых осуществляется контроль. Исследованы основные полномочия органов прокуратуры в сфере безопасности на авиационном транспорте. Кроме того, авторами разграничено понятие государственного контроля и надзора.

Ключевые слова: государственный контроль, прокурорский надзор, безопасность на авиационном транспорте.

Ustimenko V.V., Lotyuk D.P. / KEY ASPECTS OF THE CONTROL AND SUPERVISION OF SAFETY FOR AIR TRANSPORT IN UKRAINE / The National Academy of Public Prosecutor of Ukraine, Ukraine

In this article the authors focus on current state and control of public prosecutions in the safety of air transport. Deals with a system of controlling bodies in this area and the issue of which shall control. The main powers of the prosecutors in the field of aviation safety.

It is noted that the prosecutor organizes and carries out observant activity with respect to the state law, the prevalence of crime and socially-economic problems of the region, in particular, treating decisions, instructions, orders and other documents to obtain information about the state of law and measures to ensure the bodies of government, local authorities, military units, state enterprises, institutions and organizations, etc.; the written request of the government, local authorities, members of all levels, individuals and legal entities, materials, regulatory authorities, reports in the media and on its own initiative; on its own initiative carried out in the light of legality in the region, based on the decisions of the boards of the prosecution, and interagency coordination meetings, the requirements of other organizational and administrative documents, orders management prosecutor's highest level.

It is proved that the system of controlling bodies constitute the executive power of Ukraine, conducting inspections regarding compliance with legislation entities providing these services, including exercise control over the observance of all safety standards compliance operation of air transport, airports, carry out prophylactic measures to prevent accidents, exercise their powers by scheduled and unscheduled, offshore inspections, thus increases the level of safety.

Supervision of the prosecution Ukraine in aviation safety is defined as a set of continuous actions of supervision over the observance and application of laws in public relations in the field of air transport, carried out by the prosecutor with respect to the state law, the prevalence of crime and socially-economic problems using powers granted to it by law and to prevent, detect and deter violations and to bring perpetrators to justice.

Key words: state control, public prosecutor's supervision, safety in air transport.

Безпека – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з травмуванням або загибеллю людей, заподіянням матеріальних збитків та шкоди навколишньому середовищу.

Перевезення пасажирів, вантажів, багажу, пошти авіаційним транспортом підлягають обов'язковому контролю на відповідність їх вимогам безпеки у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту, дорожнього господарства, туризму та інфраструктури відповідно до чинного законодавства України.

Невід'ємною складовою національної безпеки є безпека на авіаційному транспорті. Відповідно до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, Україна, як член Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) повинна дотримуватись установлених міжнародних стандартів, згідно з якими кожна держава зобов'язана розробити і виконати національну програму безпеки польотів, а суб'єкти авіаційної діяльності – впровадити систему управління безпекою польотів [1].

У ст. 12 Конвенції зазначено, що кожна Договірна держава зобов'язується вживати заходи з метою забезпечення

того, щоб кожне повітряне судно, яке здійснює політ або маневрує в межах її території, має її національний знак, дотримувалося чинних у даному місці правил і регламенту щодо польотів і маневрування повітряних суден. Отже, питання контролю та нагляду за безпекою на авіаційному транспорті є пріоритетним напрямком діяльності державних органів, до компетенції яких входить дане питання.

Відсутність ефективної системи управління безпекою авіації, незабезпечення дієвого державного нагляду з цих питань зумовило низький рівень безпеки на цьому виді транспорту, тому існує потреба приділити увагу питанням державного контролю та нагляду за додержанням законодавства України про безпеку на авіаційному транспорті.

В юридичній літературі актуальні питання правового забезпечення державного контролю за додержанням і застосуванням законів про безпеку на авіаційному транспорті досліджували А. Собакар, Р. Каложний, І. Сопілко. Організаційно-правові питання здійснення нагляду за додержанням законів і застосуванням законів органами прокуратури України в різних сферах досліджували вчені та практичні працівники органів прокуратури України: М. Арсірій, Л. Грицаєнко, В. Парашук, В. Галюк, В. До-

лежан, П. Гультай, І. Зарубинська, М. Курочка, П. Каркач, М. Косюта, І. Козьяков, І. Марочкін, Г. Мовчан, Н. Наулік, В. Павлов, В. Присяжнюк, І. Рогатюк, А. Чумаченко, Н. Цекадзе, В. Шемчук, Л. Щеннікова, М. Якимчук та інші вчені.

Метою статті є дослідження актуальних питань державного контролю та нагляду за безпекою на авіаційному транспорті в Україні.

Варто зазначити, що державний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, що здійснюють авіаперевезення, проводиться шляхом планових, позапланових, рейдових перевірок, які реалізують посадові особи органів виконавчої влади. Наглядову діяльність щодо додержання і застосування законодавства про безпеку руху на авіаційному транспорті, зокрема відповідність актів, які видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинним законам України, здійснюють органи прокуратури України. Отже, до суб'єктів державного контролю належать Міністерство інфраструктури України, Державна авіаційна служба України, а нагляду за додержанням і застосуванням законів України про безпеку руху на авіаційному транспорті – органи прокуратури України. Крім того, слід звернути увагу, що органи виконавчої влади та органи прокуратури повинні взаємодіяти, але не підміняти функції один одного.

Основні питання перевірок на авіаційному транспорті: відповідність сертифікаційних та кваліфікаційних вимог до фахівців командно-керівного, командно-льотного, інструкторського та льотного складу; дотримання сертифікаційних вимог експлуатантами; видача, призупинення, анулювання і припинення дії сертифіката експлуатанта; зміни Спеціальних експлуатаційних положень організації льотної роботи і забезпечення безпеки польотів; забезпечення реалізації Державної програми з безпеки польотів; здійснення перевірок з питань розробки правил, положень, інструкцій, сертифікацій окремих експлуатаційних процедур, експлуатаційних документів авіакомпаній та інших документів з питань організації льотної роботи та забезпечення безпеки польотів; контроль за станом та якістю експлуатації авіаційної техніки, льотної придатності повітряних суден, засобів реєстрації польотних даних повітряних суден, аеродромної техніки, наземних засобів забезпечення польотів, повітряних смуг, місцевих повітряних ліній, аеродромів та їх обладнання; наявність аеронавігаційної інформації для виконання польотів експлуатанта з аеродромів, які не внесені в Збірники авіанавігаційної інформації інших держав як міжнародні; рівень підготовки та відповідності експлуатанта виконувати польоти на новому типі повітряного судна або повітряного судна з новим пілотажно-навігаційним та іншим обладнанням, які вносять зміни до технології виконання польоту; проведення експлуатаційних інспектувань експлуатантів; забезпечення контролю за впровадженням заходів щодо попередження небезпечних авіаційних ситуацій експлуатантами; проведення планових та профілактичних днів безпеки в авіакомпаніях, дотримання порядку використання повітряного простору, дотримання правил перевезення небезпечних речовин і предметів на повітряному транспорті; льотна придатність повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів і допоміжних обладнань; здійснення нагляду за експлуатацією та станом метеорологічного аеродромного обладнання, за забезпеченням заходів авіаційної безпеки суб'єктами, що відповідають за безпеку авіаційного транспорту, під час виконання польотів та робіт українськими експлуатантами поза межами місць постійного базування, за придатністю до експлуатації цивільних аеродромів, аеродромів спільного використання та постійних злітно-посадкових майданчиків, за додержанням законодавства у сфері повітряних перевезень вантажів, небезпечних ван-

тажів, товарів військового призначення, товарів подвійного призначення, за дотриманням правил контролю з метою забезпечення безпеки цивільної авіації; здійснення сертифікації та нагляду за дотриманням експлуатантами транспортної авіації та експлуатантами, що здійснюють авіаційні роботи, в міжсертифікаційний період; здійснення контролю за дотриманням правил безпеки польотів, за експлуатацією аеродромів, аеронавігаційних технічних засобів, інших об'єктів цивільної авіації, за дотриманням суб'єктами авіаційної діяльності міжнародних стандартів та вимог законодавства України при організації повітряних перевезень, у тому числі перевезень небезпечних вантажів, товарів військового призначення та подвійного використання; здійснення контролю за діяльністю організацій, що забезпечують підтримання льотної придатності авіасуден.

Крім того, перевіркам контролюючих органів виконавчої влади підлягають ліцензії на право здійснення господарської діяльності в галузі авіації, зокрема ліцензію на право надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів повітряним транспортом; ліцензію на право виконання авіаційно-хімічних робіт. Оскільки, безпека польотів в авіації нерозривно пов'язана з господарською діяльністю авіакомпаній, то органи державного контролю повинні проводити перевірки законності державної реєстрації авіакомпаній.

Також, перевіркам підлягають відомості про наявність у експлуатанта, який займається діяльністю, пов'язаною з розробкою, виробництвом, ремонтом і експлуатацією цивільної авіаційної техніки, сертифіката, що підтверджує відповідність його рівня технічної підготовки згідно з вимогами Правил сертифікації експлуатантів, затверджених наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 20 вересня 2005 року № 684 [3]. Правилами встановлюються сертифікаційні вимоги до експлуатантів цивільних повітряних суден, а також до процедури сертифікації експлуатантів та нагляду за ними.

Одним з найбільш важливих питань, що підлягають перевірці, це відповідність технічних характеристик повітряного судна встановленим нормам. Оскільки, кожний екземпляр в Україні цивільного повітряного судна повинен бути сертифікований на відповідність його конструкції, характеристик та експлуатаційно-технічної документації вимогам, передбаченим правилами сертифікації цивільних повітряних суден України.

Крім того, перевіркам підлягають відомості про повітряні судна, імпортовані в Україну та допущені до експлуатації, на відповідність суден національним вимогам держави-виробничача та додатковим технічним умовам України в частині льотної придатності. Посвідчення (сертифікат) про придатність до польотів іноземного повітряного судна визнається в Україні дійсним за умови, коли вимоги, відповідно до яких такий сертифікат видано або відповідно до яких йому надано юридичну силу державою його реєстрації, відповідають установленим Україною вимогам [4].

Сертифікація планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів та допоміжних пристроїв, що впливають на безпеку польотів, здійснюється органом чи установою, яким це право делеговано державним органом з питань сертифікації і реєстрації, за участю розробника зазначених повітряних суден і відповідних федерацій та асоціацій.

Відповідно до ст. 25 Повітряного кодексу України цивільні повітряні судна підлягають обов'язковій реєстрації і можуть бути зареєстровані тільки в одній державі. Повітряному судну, занесеному до державного реєстру повітряних суден України, видається реєстраційне посвідчення, що є фактом визнання його національної належності.

Також, повітряні судна підлягають перереєстрації у державному реєстрі цивільних повітряних суден України у разі зміни власника повітряного судна, а також в інших випадках, передбачених правилами реєстрації цивільних повітряних суден України [4].

В процесі виконання польотів на цивільному повітряному судні відповідно до ст. 30 Повітряного кодексу України перевіряється наявність реєстраційного посвідчення; посвідчень (сертифікатів) про придатність до польотів; свідоцтва про страхування (членів екіпажу і авіаційного персоналу, який перебуває на борту повітряного судна; відповідальності щодо відшкодування збитків, у тому числі перед третіми особами); бортового журналу повітряного судна; порадника з льотної експлуатації повітряного судна; дозволу на бортові радіостанції; посвідчення (сертифікату) на всіх членів екіпажу; при виконанні міжнародних польотів – інших документів, передбачених міжнародними правилами.

В ст.ст. 36, 38 Повітряного кодексу України визначені права членів екіпажу цивільного повітряного судна та обов'язки експлуатанта щодо їх забезпечення, а також права командира цивільного повітряного судна. Під час проведення перевірки уповноваженим органом виконавчої влади встановлюється відповідність повітряного судна вимогам ст. 81 Повітряного кодексу України, в якій визначено, що повітряні судна повинні бути оснащені бортовими аварійно-рятувальними засобами, перелік яких залежно від типу повітряного судна і району польоту визначається органом державного регулювання діяльності авіації України для цивільних повітряних суден і Міністерством оборони України – для державних повітряних суден згідно з нормами льотної придатності.

Згідно із ст. 54 Повітряного кодексу України цивільне повітряне судно, призначене для експлуатації в Україні, повинно бути сертифіковано на відповідність вимогам, які діють в Україні, щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин авіаційних двигунів. Сертифікація повітряних суден щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин виконується у порядку, передбаченому Правилами сертифікації повітряних суден України щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин.

Сертифікація авіаційного персоналу в Україні відбувається згідно з вимогами Повітряного кодексу України, відповідно до стандартів і рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) Міністерством транспорту України наказом від 07 грудня 1998 року № 486 затверджено Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні. При цьому свідоцтво (сертифікат), видане іноземною державою, може бути визнано дійсним для авіаційного персоналу України органом державного регулювання діяльності авіації України. Таким чином, особа, яка здійснює управління повітряним рухом, повинна бути сертифікована щодо її відповідності до наданих кваліфікаційних вимог. Така особа допускається до самостійної професійної діяльності за умови, що вона має свідоцтво (сертифікат) на право здійснювати професійну діяльність, та підтверджує наявність у неї необхідних знань та навичок, а також відповідність стану здоров'я діючим вимогам.

Згідно зі ст.ст. 32, 33 Повітряного кодексу України однією з основних вимог є медична сертифікація і видача медичних свідоцтв (сертифікатів) авіаційному персоналу, яка проводиться і особам, які не належать до авіаційного персоналу, та допускаються до авіаційної діяльності в порядку, встановленому відповідним органом державного регулювання діяльності авіації. На цей час діє наказ Міністерства транспорту та зв'язку України «Про затвердження Правил медичної сертифікації авіаційного персоналу, крім членів льотного екіпажу» від 27 березня 2007 року № 243.

Аеродром згідно із ст. 42 Повітряного кодексу України повинен бути сертифікований на відповідність його нор-

мам придатності до експлуатації з видачею відповідного сертифіката. Правила сертифікації і порядок допуску аеродромів до експлуатації встановлюються державним органом з питань сертифікації і реєстрації. На сьогодні діє наказ Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації «Про затвердження правил реєстрації цивільних аеродромів України» від 25 жовтня 2005 року № 795.

Відповідно до ст. 49 Повітряного кодексу України повітряні траси і місцеві повітряні лінії повинні бути сертифіковані на відповідність їх чинним в Україні нормам придатності повітряних трас і місцевих повітряних ліній до експлуатації з видачею відповідного сертифіката. Сертифікат придатності повітряної траси чи місцевої повітряної лінії до експлуатації може бути анульовано або його дію може бути тимчасово припинено державним органом, який видав сертифікат, якщо буде виявлено невідповідність повітряної траси чи місцевої повітряної лінії нормам придатності їх до експлуатації. Правила сертифікації та порядок допуску до експлуатації повітряних трас і місцевих повітряних ліній встановлюються державним органом по використанню повітряного простору України.

Отже, контроль за безпекою на авіаційному транспорті забезпечують органи виконавчої влади, які проводять перевірки суб'єктів надання авіаційних послуг. Слід зазначити, що забезпечення безпеки на авіаційному транспорті розглядається як складнофункціональний комплекс заходів, а також організаційно-правові, кадрові та матеріальні ресурси, призначені для захисту авіації від актів незаконного втручання у діяльність авіаційного транспорту.

Особливе місце у сфері безпеки на авіаційному транспорті належить повноваженням прокурора при здійсненні нагляду за додержанням законів на авіаційному транспорті, які визначаються Конституцією України, Законом України «Про прокуратуру», іншими законодавчими актами. Організація наглядової діяльності прокуратури з питань додержання законодавства про безпеку руху та експлуатації повітряного транспорту врегульована наказами Генерального прокурора України від 12 квітня 2011 року № 3гн «Про організацію правозахисної діяльності органів прокуратури України» та від 19 вересня 2005 року № 3/1 гн «Про сферу та особливості організації діяльності органів прокуратури на транспорті».

Основним завданням прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів у сфері безпеки на авіаційному транспорті є захист від неправомірних посягань гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини та громадянина, державних та суспільних інтересів, своєчасне виявлення порушень законодавства, що впливають на безпеку польотів, вжиття заходів до їх попередження та усунення.

Прокурор організовує та здійснює наглядову діяльність у сфері безпеки на авіаційному транспорті з урахуванням стану законності, поширеності правопорушень та соціально-економічних проблем регіону, зокрема, опрацювавши рішення, розпорядження, інструкції, накази, інші документи, одержує інформацію про стан законності та заходи щодо її забезпечення з органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій тощо.

Крім того, перевірки додержання законів проводяться за письмовими зверненнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, фізичних та юридичних осіб, матеріалами контролюючих органів, повідомленнями у засобах масової інформації та за власною ініціативою.

Перевірки за власною ініціативою проводяться з урахуванням стану законності в регіоні, на підставі рішень колегій органів прокуратури, координаційних і міжвідомчих нарад, вимог інших організаційно-розпорядчих документів, доручень керівництва прокуратур вищого рівня [7].

Предмет прокурорського нагляду у сфері безпеки на авіаційному транспорті можна визначити як додержання і застосування законів відповідними юридичними та фізичними особами, які є суб'єктами даних відносин, та на яких поширюються наглядові повноваження прокурорів. Власне, предмет нагляду – відповідність актів, які видаються всіма органами, підприємствами, установами, організаціями та посадовими особами, вимогам Конституції України та чинних законів; додержання законів про недоторканність особи, соціально-економічні, політичні, особисті права і свободи громадян, захист їх честі і гідності, якщо законом не передбачений інший порядок захисту цих прав; додержання законів, що стосуються економічних, міжнародних відносин, охорони навколишнього природного середовища, митниці та зовнішньоекономічної діяльності.

При здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів прокурор приділяє особливу увагу питанням: захисту прав громадян при користуванні послугами транспорту, забезпечення безпеки їх життя і здоров'я; соціального захисту працівників транспорту та забезпечення безпечних умов праці; захисту економічних інтересів держави, передусім щодо закупівлі товарів, робіт і послуг у транспортній галузі, а також при управлінні державним майном; безпеки руху, транспортування та експлуатації транспорту; охорони власності, у тому числі збереження транспортних засобів, магістральних трубопроводів, вантажів, багажу, майна при перевезеннях; використання та охорони земель транспорту.

Прокурор повинен при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів органами державного контролю [7]:

- особливу увагу звертати на законність проведення ними перевірок суб'єктів господарювання, прийняття рішень, які зупиняють господарську діяльність, анулюють документи дозвільного характеру або передбачають інші заходи, що обмежують законні права та інтереси таких суб'єктів;

- не допускати підміни органів державного нагляду (контролю) та управління, не дублювати їх функцій. Не відображати роботу цих органів як результати нагляду за додержанням і застосуванням законів;

- за наслідками перевірок обов'язково надавати оцінку законності діяльності органів державного нагляду (контролю) та управління, уповноважених на захист прав і свобод людини і громадянина та інтересів держави. З цією метою, за необхідності, перевірки проводити безпосередньо на підпорядкованих і підконтрольних їм об'єктах.

Крім того, прокурор повинен вживати відповідні заходи реагування у зв'язку з бездіяльністю органів державного контролю або за відсутності такого органу з метою захисту прав і свобод людини і громадянина та інтересів держави.

Таким чином, особливим у розмежування функцій державних контролюючих органів і органів прокуратури є те, що органи прокуратури України, здійснюючи нагляд за додержанням і застосуванням законів, не повинні дублювати функції контролюючих органів, але при необхідності можуть також організувати проведення перевірок безпосередньо на підпорядкованих і підконтрольних об'єктах органів державного контролю та надавати оцінку законності їх діяльності.

Отже, досліджуючи питання державного контролю та нагляду у сфері безпеки на авіаційному транспорті, ми дійшли до висновку, що систему контролюючих органів складають: органи виконавчої влади, які проводять перевірки стосовно додержання законодавства суб'єктами господарювання, що надають дані послуги, зокрема здійснюють контроль за додержанням всіх нормативів відповідності безпеці експлуатації авіатранспорту, аеродромів, проводять профілактичні заходи щодо попередження аварійних ситуацій, реалізують свої повноваження шляхом планових, позапланових, рейдових перевірок, тим самим забезпечують підвищення рівня безпеки польотів.

Нагляд органів прокуратури у сфері безпеки на авіаційному транспорті можна визначити як сукупність дій прокурорів у суспільних відносинах у сфері безпеки на авіаційному транспорті, які здійснюються з урахуванням стану законності, поширеності правопорушень та соціально-економічних проблем із застосуванням наданих йому законом повноважень і спрямовані на попередження, виявлення і припинення порушень, притягнення порушників до відповідальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (ІКАО) від 07 грудня 1944 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_038
2. Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України : Указ Президента України від 06 квітня 2011 року № 398/2011684 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/398/2011>
3. Про затвердження Правил сертифікації експлуатантів : Наказ Державної авіаційної служби України від 20 вересня 2005 року № 684 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1545-05>
4. Повітряний кодекс України : Закон України від 19 травня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48–49. – Ст. 536.
5. Про затвердження Правил медичної сертифікації авіаційного персоналу, крім членів льотного екіпажу : Наказ Міністерства транспорту і зв'язку України від 27 березня 2007 року № 243 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0393-07>
6. Про затвердження Правил реєстрації цивільних аеродромів України : Наказ Державної авіаційної служби України від 25 жовтня 2005 року № 795 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1356-05>
7. Про організацію правозахисної діяльності органів прокуратури України : Наказ Генерального прокурора України від 12 квітня 2011 року № 3гн (з подальшими змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gp.gov.ua
8. Про сферу та особливості організації діяльності органів прокуратури на транспорті : Наказ Генерального прокурора України від 12 квітня 2011 року № 3/1гн (з подальшими змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gp.gov.ua